

Si el meu cosí lo Margalló no hagués insistit tant per anar a buscar bolets, jo continuaria sent un foraster de la capital, de tracte poc sociable, discret i un pèl estrany, que no donava motius per parlar als habitants del poble. Però lo Margalló podia arribar a ser tan pesat que, tot i no haver començat la temporada, m'havia arrossegat cap al Mas Nou. Jo era a casa, escoltant a la ràdio la veu inconfusible d'Arias-Navarro en una intervenció a *Las Cortes*. Sense saber el que m'esperava, xarrupava un cafè amb aigüerdent i em cruspia un plat de casquetes¹ del forn de Dalt. Amb gest d'impaciència em va fer engolir l'esmorzar a corre-cuita. "Serem los primers a omplir un basquet, enguany." De bolets, s'entén. Això m'havia dit. I allí, al vell mas on lo Massot guardava les ovelles, s'havia embolicat la troca.

No ens coneixíem gaire, lo Margalló i jo. Feia pocs mesos que els meandres de la vida m'havien dut de Barcelona a les Terres de l'Ebre. M'havia instal·lat provisionalment a una pensió de Vall-de-roures, a la comarca del Matarranya, a tocar de la Terra Alta. Allí vaig viure durant uns mesos mentre treballava de fotògraf per a un projecte de l'empresa Construcciones Cholvi S. A.

Jo, Eliades Bel Ferré, havia nascut a Vall-de-roures feia quasi trenta anys, això ho sabia molt bé, però de ben petit, orfe de pare, vaig anar a viure a Barcelona amb ma mare. Ella mai no va tornar a la seva terra. Jo tampoc, fins ara. L'absència de records per part meva i els silencis per part de ma mare van fer que oblidés els meus orígens. L'únic lligam que hi havia entre el meu poble natal i jo era un mot imprès en el DNI. Mot que sempre em va resultar aliè, ja que tota la vida m'havia considerat cent per cent barceloní.

Vaig criar-me en un piset modest del barri de Sants. Ma mare era modista. Al matí, ben d'hora, em deixava a l'escola amb un tros de pa i una presa de xocolata a la bosseta. A vegades hi afegia dues galetes maries. Al capvespre em recollia i tornàvem a casa sense creuar cap paraula, sense compartir cap joc. La recordo sempre inclinada sobre un tros de roba, enfilant agulles, colpejant la tauleta de fòrmica badada amb el seu didal. També recordo les llargues hores d'absència, la casa solitària dels dissabtes, quan no hi havia escola però ella anava a prendre mides o fer *arreglos* a domicili. Vivíem sense gaires alegries ni diversions. M'hagués agradat estudiar una carrera, fer-me un nom. Malauradament érem pobres de mena. Vaig haver de buscar-me la vida molt aviat, treballant de mosso per a una gestoria prop de la plaça d'Urquinaona. Aleshores no m'ho semblava, però ara penso que aquella feina insulsa no va estar malament del tot. Em va servir per a posar els peus a terra, per veure el món d'una altra manera, per a fer coneixences, per aprendre a distingir la cara dels fills de puta. En aquella època encara no me n'havia trobat molts, d'aquests espècimens, i ja sabeu, no es veuen a simple vista.

Era jove en aquells dies. M'aixecava de mala llet a cop de despertador, deia que sí a tot el que em manaven, em tragava la bilis i passava el dia a base de cafès. De nit m'espavilava, em posava les piles i feia ronda pels locals barcelonins. Començava fent un entrepà al Brusi o a qualsevol bar de la Via Laietana. Amb el pap ple, feia un passeig fins al carrer del Conde del Asalto, i entrava al London, el punt preferit de trobada amb les noves amistats. Després tot depenia de com s'anava lligant la nit i dels plans que anaven sorgint amb amics o bé amb desconeguts. Tant me feia, tothom tenia ganes de gresca. El Marsella, Les Enfants i, és clar, el Zeleste estaven a la meva ruta. Excepcionalment, quan volia impressionar alguna noia i m'ho podia permetre, feia cap a la cocteleria Boadas. A la meva manera cremava l'energia juvenil que tant de mal pot fer si es queda bullint a dins. Vivia sense temps per a res que no fos jo mateix. Descobrint les cent ca-

res de la Barcelona burgesa de dia i les mil i una cares de la Barcelona més portuària de nit, mai no vaig sentir curiositat per les terres llunyanes de les quals procedia.

Amb ma mare la relació seguia sent freda i distant, però no s'allunyava de la normalitat. Havia anat perdent la vista de tant enfilar agulles. Per això, a la meua manera, tenia cura d'ella: quan triava els calendaris que penjàvem cada any a la cuina, escollia els que tenien els números més grossos; mantenia els objectes de la casa en un ordre estricte perquè ella ho trobés fàcilment, sense haver de forçar la vista; anava canviant les bombetes de la casa, de 20 W i 40 W, a bombetes més potents de 60 W i fins i tot de 100 W. De les feines de la casa se'n cuidava ma mare. A mi em semblava normal trobar els macarrons o el pollastre embotits dins de la *fiambrera*, llestos per endur a la feina, o la truita de patates a la taula de la cuina, a punt per a sopar. I crec que a ella li resultava còmode tenir un fill que campava tot el dia i li donava pocs maldecaps.

Els anys van anar passant i em vaig col·locar de comptable a Construcciones Cholvi S. A. Tenia un sou raonable i vaig començar a festejar amb una noia del barri, la Sandra, amb qui m'entenia força bé malgrat el seu caràcter un pèl autoritari. Compartíem colla d'amics amb qui sortíem a sopar, fèiem manetes sota les estovalles i em permetia magrejar-la en comptades ocasions. Una relació despreocupada mentre seguia vivint amb ma mare. Repartia la meua vida entre les dues dones i la meua afició preferida: la fotografia, que em servia de refugi quan volia estar sol, i a més a més em reportava algun diner extra arran de petites col·laboracions en revistes locals.

En resum, tot anava com havia d'anar fins que un dia la Sandra em va dir que això ja s'estava allargant massa, que havíem de fer un pensament. Ja sabeu a què em refereixo. D'entrada vaig dir-li que sí, però un seguit de malentesos i discrepàncies em van fer fugir, no només de la vida de la meua xicota, sinó de la ciutat. No entraré en detalls dolorosos. El resultat va ser que al cap de poques setmanes acceptava una feina puntual de fotògraf

a la comarca aragonesa del Matarranya: Vall-de-roures. El destí i el meu cap de la Cholvi m'havien posat en camí del meu poble natal. I jo m'ho vaig prendre amb uns sentiments d'il·lusió i recel a parts iguals.

L'actitud de ma mare durant tota la vida em va fer creure que no teníem lligams familiars al poble. Per aquest motiu, quan ja portava uns dies a Vall-de-roures i em trobava rosegant un entrepà de pernil al bar del Casino, l'últim que m'esperava era una sorpresa com aquella: darrere meu una veu rogallosa va exclamar:

—Ep! Tu ets un Parellat, no digues que no! Fill del tio Pasqualet, potser?

I jo que de poc no m'ennuego amb el mos de pa amb tomàquet.

—No sé què és un Parellat. Però mon pare es deia Pasqual, sí —vaig contestar, dubtós, vers l'homenot que em mirava somrient.

—Collons, xeic, allavontes ets l'Eliades Bel, mon cosí! Ja ho sabia, jo, si tens la mateixa cara que el tio, en pau descansi. Ara, que ell no tenie cap piga vora l'ull, o almenys jo no me'n recordo. Me diuen lo Margalló i visc aquí, a Vall-de-roures.

Sense demanar permís, va asseure's al meu costat a explicar-me la seva vida i la de tota la nissaga dels Parellats, que no és *l'apellid*, me va dir, sinó el malnom. Curiosament va parlar de tiets, cosins, avis i besavis però no va dir ni un borrall de mon pare. I jo, pobre de mi, no vaig entendre ni la meitat del seu discurs: la parla de la Franja té les seves particularitats i uns quants mots desconeguts per a un barceloní corrent, com jo. Des d'aleshores no me'l podia treure de sobre i no passava una setmana sense que vingués a fer-me alguna proposta. A pesar de la seva xerrameca incontrolable, gràcies a ell havia tingut l'ocasió i el privilegi de veure la magnífica fira del “tossino”² a Vall-de-roures, el màgic espectacle de la sortida de la lluna als Estrets d'Arnes i les gorges amagades del riu Matarranya, Ports endins. I estava segur que, amb el temps, m'aniria desvetllant altres misteris d'aquest massís.

Uns dies després de la primera trobada amb lo Margalló vaig deixar la pensió on m'havia estat durant aquelles setmanes. No és que la Dolores, la mestressa, no em tractés bé. Ben al contrari! És que la feina havia finalitzat i, lògicament, havia de tornar a Barcelona. Mentre preparava la maleta va venir la Dolores a acomiadar-se, i em va dir, amb una veueta trista:

—Ai, sagal,³ que te trobarem a faltar, per aquí! I no només jo. Ja saps que la meua neboda Susi també t'ha agafat molt d'afecte. Vols dir que a Barcelona els fas tanta falta?

Certament, què punyetes anava a fer a Barcelona? Només de pensar a tornar a la ciutat se'm posava la pell de gallina. Aleshores ho vaig veure clar: en un rampell vaig tornar a buidar la maleta i vaig decidir quedar-me a la contrada. Buscaria un lloc per viure en un poble ben petit i tranquil. Després, ja veuria.

Vaig trigar una setmana a trobar una casa de lloguer al poble del costat, Arnes. Per qui no conegui la zona explicaré que Vall-de-roures és un poble medieval, penjat sobre el riu Matarranya, a la província de Terol. Arnes, en canvi, pertany a territori català, a sis quilòmetres passat Horta de Sant Joan. Està plantat entre els rius dels Estrets i l'Algars, just en el límit entre Catalunya i Aragó. Dos roquers de perfil estrambòtic guarden el poble d'Arnes: les pelades roques de Benet i la Penyalera, surant rere les muntanyoles. Ningú diria que a la façana oposada, a tocar de les muntanyes ennuvolades, braola el mar Mediterrani.

La casa que vaig llogar, al carrer del Rosario, era vella i atrotinada, però prou habitable per a mi i les meves maneres espartanes. Amb els meus estalvis i una mica de sort podria passar uns mesos. Vaig acollir un gatet ataronjat i amb clapes grises que se'm va ficar a casa la primera nit, ens fariem companyia mútuament, i allí ens vàrem instal·lar per encetar una nova vida. La vella, la vida que havia deixat a Barcelona, se m'havia escapat de les mans i en aquells moments semblava irrecuperable.

Durant un temps vaig gaudir de la tranquil·litat del camp i de la rutina del dia a dia. La feina de fotògraf que havia estat fent darrerament m'havia obligat a passejar amunt i avall, pels pobles de les rodalies, amb la càmera de fotos a sobre. Així vaig anar agafant fama de fotògraf professional, encara que era poc més que un afeccionat que s'havia gastat uns calerons en una rèflex de segona mà. Això sí, amb un objectiu de dimensions considerables i aspecte imponent. La casa d'Arnes disposava d'un lavabo a les corralisses de la planta baixa, que vaig poder habilitar per posar unes piques d'aigua i uns prestatges. Em servia com a laboratori de revelatge. Allí m'hi passava hores, aïllat del món. Per pocs encàrrecs que tingués en tenia prou per guanyar-me les garrofes. A més a més havia afermat l'amistat amb mon cosí lo Margalló, que era pagès i també passava bona part del seu temps en la soledat de l'hort i la vinya. Per això, en dies de pluja o algun diumenge sense compromisos familiars, es deixava caure per Arnes només per veure'm. Encara que la meua casa tenia telèfon (em va costar unes quantes setmanes aconseguir que me l'instal·lessin, a la ciutat m'havia acostumat a tenir-ne un i no volia renunciar-hi), sempre se'm presentava d'improvís, bramulant sota el balcó: "Beeliiiiii!" Aleshores s'acabava la pau i podia passar qualsevol cosa.

Aquell diumenge, acabada d'estrenar la tardor, lo Margalló va presentar-se a casa llençant a l'aire el seu crit de guerra.

—Beeeliii!

Vaig baixar a obrir, engolint l'últim glop de cafè amb aiguardent que em quedava a la tassa. Mon cosí venia sol, com de costum. Duia dos cistells de vímet i una bóta de vi negre que em penjà al coll mentre m'empenyia cap a la porta.

—Au, espavil, que no tenim tot lo dia!

—Sense fer-li cas vaig oferir-li unes casquetes mentre jo mateix li donava queixalada a una de ben farcida.

—Per a què són aquests cistells que dus, Margalló?

—Com que “per a què són”. És que se t'ha d'explicar tot, xeic... Anem a buscar rovellons.

—No en sé ni un borrall, de bolets, jo! —vaig protestar— Ves que no ens emmetzinem.

—No et preocupos, xeic, que no n'hi ha de bolets mortals, per aquí. Com a molt te poden agafar unes diarrees i un mal de panxa.

—Me l'estimo molt, la meva panxa.

—Au, au, no siguis pesat, collons, tu me crides quan ne veigues un i jo te diré si va al sac. Tinc un ull infal·lible. Ja voràs que xalarem!⁴ A més, la Juanita mos ha fet dos entrepans de magre⁵ —va dir orgullós, assenyalant uns paquets embolcallats en papers de diari que sobresortien del seu cistell.

Així doncs vaig deixar de protestar, vaig agafar un jersei de llana i un bastó i vam posar-nos en camí.

La sortida boletaire va començar bé. Feia un dia esplèndid, les muntanyes dels Ports semblaven pintades amb

colors a l'oli i l'aire duia essències de romaní. Vam fer una bona passejada, entre camps de blat segat, oliveres i ametllers, en direcció al Barranc Gros. Passat el Mas Nou vam endinsar-nos al bosquet. Els carlets ja començaven a treure el cap sota la pinassa. Ens vam anar engrescant amb l'esperança de trobar algun rovelló primerenc. Mitja hora més tard ja dúiem les cistelles mig plenes, les sabates ben brutes i els cabells guarnits de fullaraca. El meu jersei acabava d'enganxar-se amb uns maleïts esbarzers i estava intentant deslliurar-me a força d'estrebades. Lo Margalló, mort de riure, va aprofitar per fer una paradeta i anar a pixar. Vaig aconseguir alliberar-me, esgarrinxant el jersei. Sense fer-me mala sang, no calia esgarrar un dia tan bonic, vaig seguir caminant a poc a poc, uns metres més, gaudint del moment i felicitant-me per haver acceptat la proposta de mon cosí.

L'emoció d'anar trobant bolets i la caminada m'havien obert la gana. Era un bon moment per a fer un mos, només calia trobar un racó assolellat per seure. Vaig mirar enrere. Lo Margalló encara estava regant la carrasca. Davant meu la sendera boscosa moria vora uns bancals d'oliveres, presidits per la moleta del Duc. Seria un lloc ideal per a descansar, vaig pensar.

Vaig atansar-m'hi amb la intenció de seure a una de les soques i encetar la bóta de vi. Va ser aleshores quan vaig tenir l'ensurt: de l'olivera més recargolada penjava un paio ert com una secallona. La llengua ennegrida li sortia de la boca i la corda que li envoltava el coll no deixava cap mena de dubte sobre la causa del decés. Lo Margalló, que venia rere meu remugant perquè no l'havia esperat, va deixar caure un COLLONS en majúscules i oblidant-se de pujar la cremallera de l'entrecoix va córrer vers el pèndol humà. Al costat de l'olivera es veia un tronc partit i ben gruixut que probablement havia servit de tamboret per enfilar-s'hi.

—Lo fill de la putíssima! Un suïcida, xeic! I què fotem ara? Mos ha esguerrat lo bolet, lo malparit!

Lo Margalló és així, però no ens podíem encantar amb els detalls, havíem d'anar al poble i avisar la Guàrdia Civil de Gandesa.

—Tu te quedes aquí —va dir lo Margalló amb una esgarrifança—. Jo vaig al poble i parlo amb los de l'ajuntament.

—I un be negre! Vinc amb tu.

—Beli, un mort no se pot quedar sol. I si marxe i quan vingue la Guàrdia Civil quedem com uns imbècils?

—No diguis bestieses, Margalló, a vegades sembla que no hi toquis.

—Pos no serie lo primer cop que un mort desapareix. Recordo un cas allà pels anys seixanta...

—D'acord, no t'emboliquis. Ja em quedo. Però tu torna al més aviat possible. No t'encantis que ja tinc la pell de gallina.

Marxà camí enllà, encara amb la bragueta oberta. Preparant-me per a una llarga i incòmoda espera vaig seure al capdamunt d'un mur que dividia els bancals. Els olivers estaven carregats d'olives moradenques. Sembla mentida, pensava, que gràcies a aquesta terra eixuta, dels fruits amargs dels olivers brolli un líquid tant dolç, antic i preuat com l'oli. Vaig treure de la butxaca un paquet arrugat de Fortuna i el meu encenedor preferit, record d'una estada a Lloret de Mar. Vaig recolzar la bóta de vi a una pedra després de donar-li un bon xarrup. Vaig encendre una cigarreta mirant el traspasat amb recança, car era el primer mort que veia de viu en viu.

Aleshores una alenada d'aire va bufar sobre el meu cap, una garsa va grallar i, us ho cregueu o no, el mort em va parlar.